

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

3.1.1 ข้อมูล

ข้อมูลที่มีความจำเป็นในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ข้อมูลสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง
2. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. ข้อมูลด้านความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการสภาพแวดล้อมอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติ และด้านการมีส่วนร่วม
4. ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติ และด้านการมีส่วนร่วม

3.1.2 แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการศึกษาครั้งนี้ เก็บรวบรวมได้จากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งหมายถึงแหล่งข้อมูลที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากการสำรวจภาคสนาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษา ด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว การจดบันทึก การบันทึกภาพถ่าย เป็นต้น
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่แหล่งข้อมูลที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลด้านสถิติตัวเลขข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ข้อมูลการศึกษาวิจัย ตลอดจนเอกสาร บทความ และรายงานทางวิชาการ เป็นต้น

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ในช่วงเดือนสิงหาคม – กันยายน 2543 ทั้งกลุ่มที่เดินทางไป-กลับ และกลุ่มที่พักค้างแรมที่อุทยานฯ

แต่เนื่องจากนักท่องเที่ยวปี 2543 (ปีที่การศึกษาครั้งนี้) ยังไม่สามารถตรวจสอบจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้งปีได้ทั้งหมด เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา ฉะนั้น ผู้ศึกษาจึงใช้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ประจำปี 2542 เป็นฐานในการคำนวณจำนวนประชากร โดยพบว่าในปี 2542 มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้งปี 213,087 คน หรือเฉลี่ยประมาณ 17,757 รายต่อเดือน ดังนั้นประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ จึงมีจำนวน 17,757 ราย

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนประชากรที่ใช้ศึกษา ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ผู้ศึกษาจึงคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamané (1967) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (ธัน อนุমানราชชน, 2538) ดังนี้

$$\text{ขนาดกลุ่มตัวอย่าง } (n) = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N คือ จำนวนหน่วยประชากร = 17,757 คน

e คือ ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ กำหนดไว้เท่ากับ 0.05 (ร้อยละ 5)

$$\begin{aligned} \text{จะได้ว่า } \text{ขนาดกลุ่มตัวอย่าง } (n) &= \frac{17,757}{1 + 17,757(0.05)^2} \\ &= 391 \text{ ราย} \end{aligned}$$

ดังนั้น เพื่อความสะดวกจึงกำหนดเป็น ≈ 400 ราย

แต่เนื่องจากช่วงเวลาที่ดำเนินการศึกษาคือ เดือนสิงหาคม – กันยายน 2543 เป็นช่วง Low Season ของฤดูท่องเที่ยว จึงมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับช่วงอื่น เพราะเป็นฤดูฝน ที่ฝนตกหนักไม่เหมาะแก่การท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาและให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่ม ภายใต้ข้อจำกัดของ Low Season ผู้ศึกษาจึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพียงครึ่งหนึ่งของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากสูตรข้างต้น ด้วยเหตุนี้ จึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเพียง 200 ราย

กอบปรักในการดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาให้ความใส่ใจเป็นพิเศษในเรื่องเครื่องมือ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงเลือกใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ผสมผสานกับการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายและเพศหญิง กลุ่มละ 100 ราย

3.3 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยชุดคำถามแบบมีโครงสร้าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน มีทั้งปลายปิดและปลายเปิดเพื่อเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลในส่วนนี้ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ ภูมิลำเนา

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อมูลในส่วนนี้เป็นความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด กำหนดให้เลือกตอบข้อคำถามละ 1 คำตอบ คือ ใช่ หรือ ไม่ใช่

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน

ข้อมูลในส่วนนี้สำหรับวัดระดับความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่าง ต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติ และด้านการมีส่วนร่วม ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบประเมินค่า 5 ตัวเลือก กำหนดให้เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน

ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวัดระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติ และด้านการมีส่วนร่วม ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบประเมินค่า 5 ตัวเลือก กำหนดให้เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ความต้องการและข้อเสนอแนะในการจัดสภาพแวดล้อมอุทยาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อมูลในส่วนนี้เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการปรับปรุงจัดการสภาพแวดล้อมอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติ และด้านการมีส่วนร่วม

3.4 การรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาใช้ในการวิเคราะห์ และประมวลผลในขั้นต่อไปนั้น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. จัดทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอความร่วมมือจากอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษา ขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 ราย

2.1 ทำการเลือกสุ่มเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบริเวณด้านตรงก่อนเข้าอุทยานฯ

2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างนำแบบสอบถามไปตอบในช่วงเวลาที่สะดวกตามอัธยาศัย ก่อนกลับจึงนำมาส่งคืนให้แก่เจ้าหน้าที่บริเวณด้านตรง ก่อนออกจากอุทยานฯ

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวันละ 5 ราย เป็นเวลา 40 วันต่อเนื่องกัน จนได้ข้อมูลครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

3.5 การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การประมวลผลข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำถาม
2. ทำการลงรหัสข้อมูล
3. ลักษณะคำถามที่ใช้ในการศึกษาด้านความคาดหวัง และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด กำหนดให้เลือกตอบตามความต้องการ โดยชุดคำถามที่ให้นักท่องเที่ยวแสดงความคาดหวัง มี 5 ระดับ ได้แก่ คาดหวังมากที่สุด คาดหวังมาก คาดหวังปานกลาง คาดหวังน้อย และคาดหวังน้อยที่สุด ต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใน 4 ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้ว
4. สำหรับชุดคำถามที่มีข้อความให้นักท่องเที่ยวแสดงความพึงพอใจ โดยให้เลือกตอบว่าพึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด ต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน
5. กำหนดเกณฑ์การ ให้คะแนนความคาดหวัง และความพึงพอใจ ไว้ดังนี้

คะแนน	ระดับความคาดหวัง	ระดับความพึงพอใจ
5	มากที่สุด	มากที่สุด
4	มาก	มาก
3	ปานกลาง	ปานกลาง
2	น้อย	น้อย
1	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด

6. ทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ การศึกษา อาชีพ ภูมิภาค และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะกำหนดค่าให้อยู่ในระดับกลุ่มชั้น (Nominal scale) และทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ในรูปของการแจกแจงความถี่ และหาอัตราส่วนร้อยละ

2. ข้อมูลในส่วนที่ 3 (ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน) และส่วนที่ 4 (ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน) ข้อมูลของทั้ง 2 ส่วนนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบข้อคำถามชุดประเมินค่า (Rating scale) จึงได้ปรับค่าข้อมูลให้อยู่ในระดับช่วง (Interval scale) แล้วจึงทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาในรูปการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้จำแนกระดับความคาดหวัง และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง พิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดไว้ดังนี้

คะแนน	ระดับความคาดหวัง/ความพึงพอใจ
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
1.81 – 2.60	น้อย
2.61 – 3.40	ปานกลาง
3.41 – 4.20	มาก
4.21 – 5.00	มากที่สุด

3. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 หรือการวิเคราะห์ความแตกต่างของ ปัจจัยส่วนบุคคลกับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

4. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 หรือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความคาดหวังกับความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยาน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองจาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient - r) ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ความสัมพันธ์
0.00 – 0.20	ไม่มีความสัมพันธ์
0.21 – 0.40	มีความสัมพันธ์กันน้อย
0.41 – 0.60	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
0.61 – 0.80	มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง
0.81 – 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูง